

УДК 330.32

Рубан В.В.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри економіки та маркетингу

Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

У статті проаналізовано теоретичну сутність ефективності інвестиційної діяльності на промислових підприємствах. Обґрунтовано вплив інвестиційної діяльності на підвищення конкурентоспроможності підприємства. Удосконалено класифікацію видів ефективності інвестиційної діяльності підприємств.

Ключові слова: підприємство, інвестиційна діяльність, ефективність, інвестиційна привабливість, результат.

Рубан В.В. СОВРЕМЕННЫЕ АСПЕКТЫ ОПРЕДЕЛЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ

В статье проанализирована теоретическая сущность эффективности инвестиционной деятельности на промышленных предприятиях. Обосновано влияние инвестиционной деятельности на повышение конкурентоспособности предприятия. Усовершенствована классификация видов эффективности инвестиционной деятельности предприятий.

Ключевые слова: предприятие, инвестиционная деятельность, эффективность, инвестиционная привлекательность, результат.

Ruban V.V. MODERN ASPECTS OF DETERMINING THE EFFICIENCY OF INVESTMENT COMPANIES

The article analyzes the theoretical nature of the investment performance in the industry. Justified by the impact of investment on improving the competitiveness of enterprises. Improved classification of the investment performance of enterprises.

Keywords: enterprise, investment, efficiency, investment attractiveness, result.

Постановка проблеми. В умовах фінансово-економічної кризи економіки України надзвичайно важливого значення набуває активізація інвестиційної діяльності. Відомо, що збільшення обсягу інвестицій і більш раціональне їхнє використання дозволяє підприємству постійно вдосконалювати свою продукцію, впроваджувати інші інновації, удосконалювати систему менеджменту і добиватися значних конкурентних переваг.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичним аспектам визначення та підвищення ефективності інвестиційної діяльності в ринкових умовах присвятили роботи відомі зарубіжні та вітчизняні вчені: В. Беренс, Г. Бірман, Ю.Ф. Брігхем, В.В. Ковальов, Д. Норткотт, Р. Холт, Д. Хорн, І. Бланк, В.М. Гриньова, Л.М. Петренко, В.П. Савчук, В.М. Хобта., А.І. Яковлев, О.М. Ястремська та ін. Проте деякі питання даної проблеми потребують обґрунтування в теоретичному і практичному аспектах.

Постановка завдання. Мета статті – здійснити узагальнений аналіз та удосконалення теоретико-методологічних підходів до сутності та класифікації ефективності інвестиційної діяльності підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для визначення результативності чи доцільності інвестиційної діяльності для інвестора використовується поняття «ефективність інвестиційного проекту». Залежно від контексту можуть використовуватися й інші характеристики – «інвестиційна привабливість», «прийнятність», «здійснюваність» тощо.

Як відомо, інвестиційна діяльність – це діяльність, пов'язана із вкладенням коштів в об'єкти інвестування з метою одержання прибутку. Вона може передбачати розміщення ресурсів, придбання і реалізацію необоротних активів, здійснення фінансових інвестицій, формування інвестиційної програми та забезпечення її реалізації тощо [1-3].

Ефективність – це економічна категорія, яка в загальному розумінні означає результативність витрат живої та уречевленої праці [2, с. 5]. Критерій ефективності інвестування – це міра, що визначає ступінь результативності інвестиційної діяльності та інвести-

ційного процесу. Він характеризує результат у порівнянні з обсягами, формами, напрямками і рівнем ризику інвестування. Тому критерій ефективності інвестування може мати однаковий рівень за різних обсягів інвестування і відрізнятися при однакових за величиною вкладеннях. Він передбачає наявність оптимального співвідношення результату інвестування і необхідних для його отримання інвестиційних витрат. Критерій оптимальності необхідно розглядати як досягнення максимально можливого результату з кожної одиниці інвестиційних витрат або як абсолютний мінімум цих витрат на кожну одиницю інвестиційних доходів [2, с. 6].

У деяких роботах, де йдеться про необхідність оцінювання ефективності, і досі можна зустріти ототожнення критерію ефективності з показниками ефективності [3; 4]. Крім того, деякі автори доводять необхідність кількісного визначення критерію ефективності і навіть замінюють його показником ефективності [5, с. 33]. Потрібно чітко розмежувати поняття критерію ефективності інвестування і показника ефективності інвестування. Критерій відбиває оцінку ефективності, а показник – формальну модель кількісного прояву ефективності, тобто визначає що, де, коли і яким чином підлягає вимірюванню. Складність і багатогранність інвестиційного процесу ставить вимоги до категорії ефективності інвестування, яку неможливо охарактеризувати одним показником. Для одержання всебічної оцінки рівня ефективності інвестиційної діяльності та інвестиційного процесу необхідно розробити систему показників, що відображають різні сторони результатів інвестування.

Прагнення учасників інвестиційної діяльності до максимізації результатів інвестування з найменшими витратами ресурсів підсилюється в сучасних умовах господарювання об'єктивною дією економічних законів, які відображають внутрішній необхідний стійкий зв'язок між основними протилежними сторонами, властивостями, ступенями розвитку явищ і процесів об'єктивного світу, при якому здійснюється перехід даного протиріччя в його більш розвинені форми.

Серед діючих законів визначне місце у формуванні зв'язку між трьома головними складовими ефективності – необхідністю задоволення інтересів інвесторів та підприємств-реципієнтів, сукупним капіталом, що інвестується, та рівнем ефективності його використання – займають закон додаткової вартості та закон економії часу [6, с. 89]. Дія першого закону проявляється у формуванні економічних та соціальних результатів процесу інвестування, виходячи з типових суспільно-економічних і об'єктивно необхідних природних умов господарювання. Сутність закону економії часу визначає необхідність всебічної економії інвестиційних ресурсів. У сучасних умовах господарювання односпрямована дія цих законів змінює місце та значення ефективності інвестиційних процесів на промислових підприємствах і призводить до підвищення значущості процедури її оцінки.

В умовах переходу до ринкової системи виникає необхідність полімотивації інвестиційної діяльності, що пов'язано з виникненням потреб у досягненні не лише економічної, а й інших видів ефективності. Незважаючи на те, що сучасні умови господарювання орієнтують учасників інвестування переважно на економічні результати, їх урахування забезпечує підвищення якості планування і регулювання результатів інвестиційної діяльності, що сприяє формуванню зворотного зв'язку між результатами інвестиційної діяльності як сили мотиву та мотивацією інвесторів до участі в наступних проектах. Тому необхідно глибоко дослідити сутність ефективності інвестиційної діяльності, сформулювати методичні підходи до оцінки рівня ефективності і з урахуванням цього удосконалити інструменти управління, які дозволять посилити мотивацію інвесторів та підвищити ступінь керованості результатів інвестування.

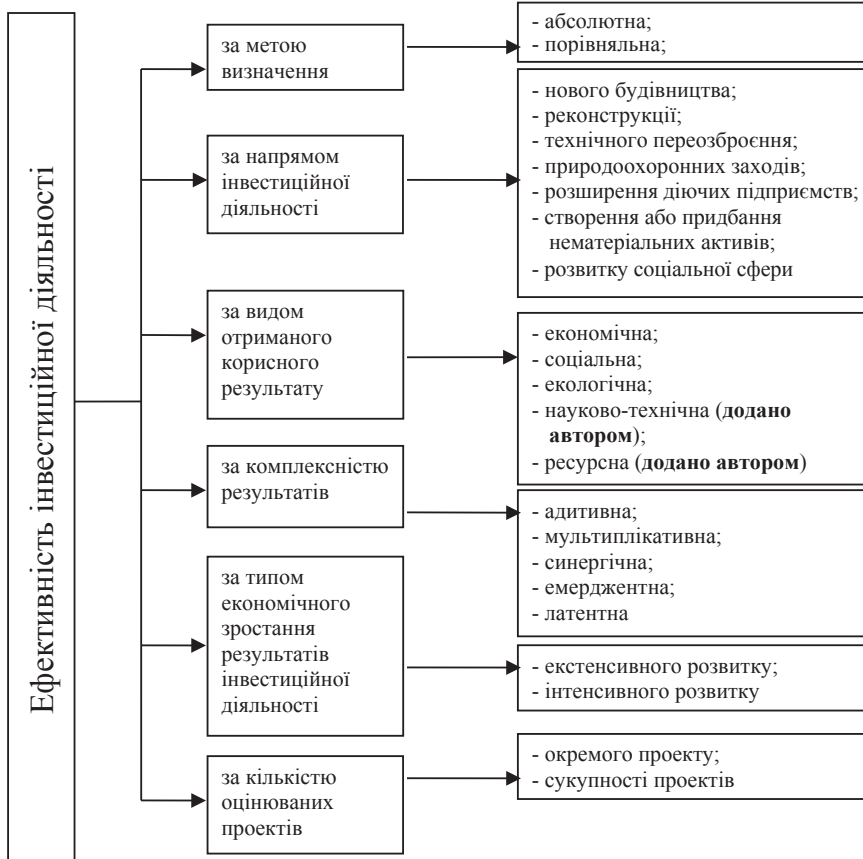

Рис. 1. Види ефективності інвестиційної діяльності

Пріоритетною ціллю інвестиційної діяльності є задоволення інтересів учасників у найбільш повній мірі, тому якісна характеристика ефективності інвестування полягає в отриманні найбільшого рівня ефективності. З точки зору кількісної визначеності сутність ефективності інвестиційної діяльності проявляється через дію специфічного закону підвищення ефективності виробництва, в основі якого лежать певні соціально-економічні умови, при зміні яких модифікується або припиняється його дія. Згідно з цим законом максимальний результат господарювання повинен бути досягнутий з мінімальною величиною ресурсів, що використовуються. Комплексне відображення кінцевих результатів використання засобів виробництва й робочої сили за певний проміжок часу характеризує категорію ефективності виробництва. Тоді формалізована статична модель визначення ефективності інвестиційної діяльності співпадає з визначенням ефективності виробництва [7, с. 25]:

$$\text{Ефективність} = \frac{P}{B}, \quad (1)$$

де P – результат інвестиційної діяльності промислового підприємства, грн.;

B – витрати, грн.

У цій моделі чисельник відображає рівень результатів інвестиційної діяльності підприємства, а знаменник – витрати, що зумовлюють появу результату за відповідний період часу. При цьому діяльність визнається ефективною, якщо відношення результатів цієї діяльності до витрат на її здійснення більше одиниці [8]. Однак, у цьому разі результат повинен визначитися загальною масою грошових надходжень від реалізації інвестиційної діяльності. Якщо результат інвестиційної діяльності представлено прибутком, отриманим від реалізації інвестиційних проектів, то критерій ефективності набуває іншого значення, а саме: інвестиційна діяльність може характеризуватися як ефективна, якщо рівень ефективності перебільшує нульове значення. Слід відзначити, що в даному випадку прибуток є ефектом інвестування, який повинен характеризуватися невід'ємним значенням, що свідчить про спроможність відшкодування маси вкладеного капіталу [9]. Перевагою використання при розрахунку ефективності інвестиційної діяльності загального результату є те, що він враховує вартість знову створеного продукту, а не тільки його частину у вигляді прибутку.

Наповнення сутності ефективності інвестиційної діяльності різним смисловим контекстом, який дозволяє з різною мірою повноти і з різних точок зору розглянути ефективність інвестиційної діяльності викликане різноманітністю відносин, що описуються нею, і повноти значної кількості учасників, що ускладнює процес мотивації [10]. Це свідчить про спробу розкриття сутності ефективності інвестиційної діяльності промислових

підприємств, перш за все, на понятійному рівні або рівні надання простого визначення. Хоча рівень визначення є більш високим по відношенню до понятійного уявлення про об'єкт пізнання, він дозволяє лише розкрити зміст явища, що досліджується, представити сукупність об'єктивних єдностей визначень, як характеристик окремих сторін явища, що досліджується [11]. Але наявна підміна категорій, по відношенню до яких розкривається сутність ефективності, а саме інвестування – інвестиційний проект – інвестиція – інвестиційна діяльність не дозволяє стверджувати про поглиблене її розкриття і рівень, вищий за поняття та визначення. Тому теоретичне і практичне значення має встановлення сутності ефективності інвестиційної діяльності як категорії в контексті поглиблення економіко-філософського пізнання її суті, з одного боку, є основним і найбільш загальним поняттям, а з другого – первинним об'єктом пізнання [12, с. 204]. Зрозуміло, що для аналітичних оцінок доцільності прийняття управлінських рішень ефективність інвестиційної діяльності має поліморфність визначення, тому важливим є відокремлення різних видів ефективності інвестиційної діяльності та розкриття їх сутності, класифікаційні ознаки яких мають практичне значення для створення дієвих інструментів оцінки ефективності та регулювання її рівня (рис. 1).

Дана класифікація дозволяє упорядкувати види ефективності інвестиційної діяльності промислового підприємства з урахуванням ускладнення господарських зв'язків та динамічність інвестиційного середовища. Слід відзначити, що деякі з представлених на рисунку 1 ознак класифікації виділяються вітчизняними та зарубіжними вченими. У дисертації уточнено класифікацію видів ефективності інвестиційної діяльності підприємств, якою, згідно з класифікаційною ознакою «залежно від виду отриманого корисного результату», додатково виділено науково-технічну та ресурсну ефективність. Різноманіття відзначених класифікаційних ознак впливає на процедуру визначення величини ефективності інвестування і, як наслідок, обумовлює силу мотивації, що має суттєве значення для активізації інвестиційної діяльності промислових підприємств.

Комплексний аналіз ефективності інвестиційної діяльності на підставі одержаних результатів повинен передбачати врахування не тільки економічної, а і соціальної, екологічної, науково-технічної та ресурсної ефективності. Сутнісно-змістова характеристика економічної ефективності відображається вартісними показниками реалізації інвестиційних проектів, тобто абсолютним розміром одержаного валового доходу чи прибутку (так званий економічний ефект) чи відносними показниками, які характеризують питому вагу ефекту в сумі авансованих ресурсів (сама економічна ефективність).

Досягнення соціальної ефективності в окремих випадках досить складно вимірювати кількісно, а найпоширенішими вимірниками соціальних ефектів є скорочення тривалості робочого тижня, збільшення кількості робочих місць і рівня зайнятості, поліпшення умов праці та побуту у порівнянні з витратами, спрямованими на досягнення цих результатів [13, с. 99]. Місце екологічної ефективності серед економічної та соціальної ефективностей інвестиційної діяльності є двоїстим. З одного боку зміна стану довкілля може призвести до появи економічних витрат, пов'язаних із забрудненням навколишнього середовища, а з другого боку можуть відбутися соціальні зміни у вигляді підвищення плинності пер-

соналу в зв'язку із зростанням рівня професійних захворювань і погіршення стану здоров'я місцевого населення. Однак, не принижуючи значення соціальної та екологічної ефективності, необхідно відзначити, що в умовах ринкової економіки при дефіциті інвестиційних ресурсів визначальне місце має економічна ефективність. Науково-технічну ефективність доцільно визначити порівнянням досягнутого ефекту від отримання нових знань і технічних засобів і капітальних вкладень на їх отримання. Ресурсна ефективність визначається порівнянням досягнутого ефекту від збільшення обсягу обмежених ресурсів за рахунок додавання до природних створених альтернативних штучних і капітальних вкладень на їх створення.

За метою визначення розрізняють порівняльну та абсолютну ефективність. Абсолютна ефективність характеризує загальний або питомий результат інвестування за певний проміжок часу і використовується для оцінки ефективності окремого інвестиційного проекту [14, с. 2]. Порівняльна характеристика відображає наслідки порівняння альтернативних варіантів інвестування і вибору на базі порівняння приведених за часом доходів або витрат найпривабливішого з них.

Циклічність та комплексність інвестиційної діяльності, що реалізується у формі окремих інвестиційних проектів, може спричинити повторення ефекту окремого проекту, тому набуває значення розглядання та уточнення змісту адитивної, мультиплікативної, синергічної, емерджентної та латентної ефективностей інвестиційної діяльності. Адитивна ефективність інвестиційної діяльності означає, що очікуваний ефект одночасної реалізації незалежних інвестиційних проектів дорівнює сумі очікуваних ефектів цих проектів, незалежних один від одного. Сутність мультиплікативної ефективності аналогічна адитивній, але на відміну від неї передбачає рівняння сукупного ефекту множині ефектів окремих інвестицій [15]. Синергічна ефективність інвестиційної діяльності виражає комбінований вплив сукупності ефектів інвестиційних проектів на результати господарювання підприємства, причому загальний вплив інвестиційної діяльності перебільшує арифметичну суму ефективностей окремих проектів, що утворюють інвестиційну програму. Прикладом емерджентної ефективності інвестиційної діяльності може виступати зростання величини ефектів окремих інвестиційних проектів, при якому зростання результату інвестиційної діяльності не відбувається («парадокс збереження» Кейнса) [16]. Розбіжність у часі актів інвестування капіталу і отримання відповідних результатів потребує розглядання часових характеристик ефективності інвестиційної діяльності. Тому більш істотного значення набуває виокремлення латентної ефективності, яка відбиває час, який проходить від моменту інвестування до початку отримання результатів, що вимагає приведення платежів процесу інвестування в зіставлений вигляд за допомогою процедур дисконтування або нарощення.

Економічний розвиток суб'єктів господарювання характеризується безперервним поновленням процесу виробництва, який у залежності від умов його здійснення приводить до різних результатів [17, с. 136]. При цьому традиційно виокремлюються інтенсивний та екстенсивний розвиток. Така класифікація дозволить розглянути склад факторів, за рахунок яких відбувається формування результатів інвестиційної діяльності. Як і розвиток виробництва, ефективність екстенсивного розвитку інвестиційної діяльності від-

бувається через збільшення інвестиційних ресурсів, а інтенсивного розвитку – за рахунок ліпшого використання наявних ресурсів.

Інвестиційна діяльність діючого господарчого суб'єкта представлена багатьма інвестиціями, які можна поділити на інвестиції по новому будівництву або розширенню діючого виробництва, технічному переозброєнню, реконструкції та модернізації виробництва, а також інвестиції в природоохоронні об'єкти. Тому оцінка таких проектів повинна здійснюватися з урахуванням специфіки напрямів інвестиційно-відтворювального циклу.

Оцінка ефективності інвестування нового будівництва і розширення діючого виробництва повинна враховувати в обсязі капітальних вкладень ту їх частину, яка необхідна для створення об'єктів соціальної інфраструктури, а також втрати від заморожування інвестицій. Прийняття рішення про доцільність реалізації таких інвестицій повинно здійснюватися на основі зіставлення показників ефективності з аналогічними показниками відповідних виробничих об'єктів [18, с. 76].

Так як метою реконструкції та технічного переозброєння є оновлення і якісне удосконалення основних виробничих фондів, зокрема активної їх частини, то при розрахунку ефективності інвестування за результати приймається абсолютне збільшення прибутку підприємства. Економічні показники ефективності при цьому порівнюються з аналогічними показниками економічної ефективності спорудження нового підприємства [19]. Оцінка економічної доцільності проведення модернізаційних робіт пов'язана насамперед з оцінкою інноваційних проектів, показники ефективності яких потребують певної модифікації стосовно специфіки здійснення інновацій [20].

Економічну ефективність капітальних вкладень у природоохоронні об'єкти визначають порівнянням досягнутого ефекту від збереження чи поліпшення екологічного стану довкілля (зменшення його забруднення) і капітальних вкладень на створення або розвиток таких об'єктів.

Рівень ефективності інвестиційної діяльності, розрахований за плановий горизонт, відбиває ступінь досягнення мети інвестування. Тому можна погодитися з твердженням, що ефективність є основою вимірювання якості рішень, що приймаються у сфері управління інвестиціями [21, с. 68]. Однак тривалість інвестиційної діяльності може викликати появу як позитивних, так і негативних відхилень кінцевих результатів від очікуваних. Зрозуміло, що прийняття управлінського рішення з регулювання параметрів проекту на основі інтервальної характеристики буде вже запізненою дією, тому виникає необхідність у зіставленні з ціллю інвестування й із загальним обсягом інвестиційних ресурсів не лише кінцевого розміру отриманого ефекту за певний інтервал часу, але й оцінити впродовж цього часу моментні рівні ефективності, отримані наприкінці певних станів інвестиційної діяльності. Зіставлення досягнутих на певний момент часу параметрів інвестування із запланованими дозволяє прогнозувати кінцевий рівень ефективності і в разі наявності відхилень здійснювати регулювання процесу формування ефективності інвестиційної діяльності.

Виокремлення категорії ефективності інвестиційної діяльності як самостійної свідчить, що вона знаходиться в тісному взаємозв'язку з іншими економічними категоріями і характеризує певну сукупність економічних процесів на промисловому підприємстві, пов'язаних з рухом вартості, авансованою

в довгостроковому періоді в інвестиційні об'єкти з моменту вкладення коштів до моменту їх реального відшкодування і розподілу додаткової вартості. Тому вимоги системного підходу потребують визначення ефективності інвестиційної діяльності відповідно існуючим методичним підходам до оцінки ефективності інвестиційних проектів. На цей час розроблено достатньо повну характеристику ефективності інвестиційних проектів [22; 23; 24]. Так, найчастіше проект визнається ефективним, якщо забезпечується повернення вкладеного капіталу і потрібна прибутковість для інвесторів [25, с. 59]. Інші автори тлумачать ефективність як відвернуті економічні збитки [26, с. 9]. Серед методів, за допомогою яких розраховується ефективність інвестицій, найчастіше виділяють такі, що враховують цінність платежів за часом. Проте їх використання не завжди доцільно з позиції поставлених завдань з оцінки ефективності інвестицій, так як використання фактору часу може бути лише допоміжним засобом розрахунків. Однак при цьому відсутній єдиний підхід до систематизації розроблених показників, що характеризують ефективність інвестиційних проектів. Зрозуміло, що лише розвинуте уявлення про існуючі класифікаційні ознаки може сприяти підвищенню якості обґрунтування інвестиційних рішень у господарчій діяльності промислових підприємств.

Висновки з проведеного дослідження. З наведеного вище можна зробити наступні висновки. Необхідність удосконалення процедури оцінки рівня ефективності інвестиційних процесів на промислових підприємствах природно витікає з об'єктивної дії економічних законів. Прагнення до отримання необхідних результатів є проявом дії цих законів у сучасних умовах господарювання. Через виняткову специфічність і універсальність дефініції ефективності інвестиційної діяльності досі не було вироблено єдиної системи показників, що об'єктивно характеризують рівень її ефективності. У статті доповнено класифікацію видів ефективності інвестиційної діяльності підприємств, за якою, згідно з класифікаційною ознакою «залежно від виду отриманого корисного результату», додатково виділено науково-технічну та ресурсну ефективність, врахування яких у процесі інвестиційного проектування забезпечує підвищення ефективності інвестиційної діяльності промислових підприємств.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Петренко Л.М. Теоретичні аспекти дослідження інвестиційної діяльності / Л.М. Петренко // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету [Текст]: зб. наук. пр. – Вип. 22. – Ч. II. – Кіровоград: КНТУ, 2012. – С. 1-5.
2. Егоров П.В. Управление инвестиционными рисками в производственно-хозяйственных системах / П.В. Егоров, А.А. Лактионова. – Донецк: Юго-Восток, 2005. – 209 с.
3. Лимитовский М.А. Основы оценки инвестиционных и финансовых решений / М.А. Лимитовский. – М: ИКК «ДеКА», 1997. – 184 с.
4. Руководство пользователя Project Expert 6 Professional. – М.: Про-Инвест Консалтинг, 1999. – 160 с.
5. Сергеев И.В. Организация и финансирование инвестиций / И.В. Сергеев, И.И. Веретенникова. – М.: Финансы и статистика, 2000. – 272 с.
6. Решетникова Т.П. Повышение конкурентоспособности предприятия и ее изменение / Т.П. Решетникова // Наук. праці Донецького державного технічного університету. Серія: економічна. Вип. 37. – Донецьк, ДонНТУ, 2001. – С. 50-55.
7. Маркіна І.А. Методологічні питання ефективності управління / І.А. Маркіна // Фінанси України. – 2000. – № 6. – С. 24-32.
8. Методические рекомендации по оценке эффективности

- инвестиционных проектов и их отбору для финансирования. – М.: Экономика, 2000. – 80 с.
9. Козаченко А.В. Критерии принятия инвестиционных решений / А.В. Козаченко, Г.И. Янчук // Вісник Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля. – 2003. – № 4. – С. 18-25.
 10. Божко Т. Критерии финансовой оценки инвестиционных проектов / Т. Божко // Бизнес-информ. – 1998. – № 20. – С. 44-47.
 11. Аверьянов С.Н. Системное познание мира: Методологические проблемы: монография / С.Н. Аверьянов. – М.: Политиздат, 1985. – 263 с.
 12. Философский энциклопедический словарь. – М.: ИНФРА-М, 1997. – 576 с.
 13. Яковлев А.И. Проектный анализ инвестиций и инноваций / А.И. Яковлев. – Х.: Бизнес-Информ, 1999. – 116 с.
 14. Фасхиев Х.А. Оценка экономической эффективности инвестиций в новую технику / Х.А. Фасхиев, С.В. Зубкова // Машиностроитель. – 1999. – № 6. – С. 2-8.
 15. Стефанов Н. Мультипликативный подход и эффективность / Н. Стефанов. – М.: Политиздат, 1980. – 208 с.
 16. Кейнс Дж. Общая теория занятости, процента и денег / Дж. Кейнс. – М.: Прогресс, 1978. – 494 с.
 17. Турило Л.М. Экономическое развитие и классификация его видов в предпринимательстве / Л.М. Турило, А.А. Турило // Наукові праці Донецького державного технічного університету. Серія: економічна. Випуск 37. – Донецьк: ДонНТУ, 2001. – С. 136-139.
 18. Дадашев Б.А. Оцінка інвестиційних рішень в АПК України / Б.А. Дадашев, С.А. Кравченко // Фінанси України. – 2000. – № 9. – С. 73-79.
 19. Чумаченко Н.Г. Техническое перевооружение и реконструкция производства / Н.Г. Чумаченко. – К.: Наукова думка, 1991. – 249 с.
 20. Hiltlen O. Optimal Firm Behavior in the Context of Technological Progress and a Business Cycle. – Berlin at al.: Springer – Verlag, 1991. – 229 s.
 21. Дмітрієва Н.А. Визначення економічної ефективності на макро- та мікрорівні / Н.А. Дмітрієва // Фінанси України. – 2000. – № 9. – С. 68-72.
 22. Дерев'янку О.Г. Фінансові аспекти обґрунтування стратегічного вибору / О.Г. Дерев'янку // Фінанси України. – 1999. – № 6. – С. 88-95.
 23. Егорова И.Г. Экономическая оценка и ранжирование вариантов инвестиций на горно-обогатительных комбинатах / И.Г. Егорова // Придніпровський науковий вісник. Сер. Економіка. – 1998. – № 41(108). – С. 19-30.
 24. Методические рекомендации по оценке эффективности инвестиционных проектов и их отбору для финансирования. – М.: Экономика, 2000. – 80 с.
 25. Папп В. Оптимізація розподілу інвестиційних ресурсів та вибір ефективних інвестиційних проектів / В. Папп // Регіональна економіка. – 2002. – № 2. – С. 246-255.
 26. Пантелеев В.П. Фінансовий облік інвестиційної діяльності: [монографія]; Харк. нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна. – Х.: ХНУ, 2010. – 157 с.

УДК 330.341.1

Рукас-Пасичнюк В.Г.

*молодший науковий співробітник відділу інновацій та трансферу технологій
Інституту надтвердих матеріалів імені М.В. Бакуля
Національної академії наук України*

ПОНЯТТЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті представлені результати дослідження існуючих понять «трансферу технологій» та їх основних ознак, виявлено різницю в тлумаченні. Розглянуті основні підходи до класифікації трансферу технологій. Запропоновано вдосконалене поняття «трансфер технологій» та вдосконалена класифікація ознак трансферу технологій.

Ключові слова: трансфер технологій, інноваційні розробки, класифікація трансферу технологій.

Рукас-Пасичнюк В.Г. ПОНЯТИЯ И КЛАССИФИКАЦИЯ ТРАНСФЕРА ТЕХНОЛОГИЙ

В статье представлены результаты исследования существующих понятий «трансфера технологий» и их основных признаков, выявлена разница в толкованиях. Рассмотрены основные подходы к классификации трансфера технологий. Предложено усовершенствованное понятие «трансфер технологий» и усовершенствована классификация признаков трансфера технологий.

Ключевые слова: трансфер технологий, инновационные разработки, классификация трансфера технологий.

Rukas-Pasichnyuk V.G. CONCEPTS AND CLASSIFICATION OF TECHNOLOGY TRANSFER

The article presents the results of research approaches and disclosure of existing concepts of "technology transfer" and their the main signs, identified a difference in interpretation. Examined the main approaches to the classification of technology transfer. Offered improved of the concept of "technology transfer" and improved classification of technology transfer.

Keywords: technology transfer, innovation, technology transfer classification.

Постановка проблеми. В умовах невизначеності динамічного конкурентного середовища інновації стають необхідною умовою зміцнення та розвитку конкурентних переваг підприємств.

Трансфер технологій є основною формою впровадження інновацій та виступає рушійною силою науково-технічного і соціально-економічного розвитку України. Але тлумачення поняття «трансфер технологій» з боку державних нормативних документів і наукової літератури значно відрізняються. Слід зазначити, що в науковій літературі також немає єдиного підходу до визначення поняття «трансфер технологій», існуючі підходи характеризуються зна-

чними розбіжностями щодо визначення сутності та основних ознак.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та прикладні аспекти сутності трансферу технологій висвітлені в Законі України «Про державне регулювання діяльності в сфері трансферу технологій», офіційних документах та рекомендаціях міжнародних організацій у галузі трансферу технологій та працях вітчизняних та міжнародних науковців, таких як: В.П. Соловйов, Г.І. Кореняко, В.М. Голловатюк [1], С.В. Терехова [2], О.Ф. Андросова, А.В. Череп [3], О.Ю. Лінькова, О.Л. Семенюк [4], О.Ф. Малащенко, В.В. Камінська [5], В.В. Тітов